मंगला गाउँपालिकाको गाउँसभामा

अध्यक्ष श्री सत प्रसाद रोकाद्वारा

प्रस्तुत भएको

आर्थिक वर्ष २०८१/२०८२ को

मंगला गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम

सभामा पेश भएको मिति :- २०८१/०३/०७

सभाबाट पारित भएको मिति :- २०८१/०३/०७

मंगला गाउँपालिका

बाबियाचौर, म्याग्दी

०७ असार, २०८१

सम्पूर्ण गाउँसभा सदस्यज्यूहरु,

१. यस गरिमामय सभामा, मंगला गाउँपालिकाको अध्यक्षको रुपमा आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को नीति तथा कार्यक्रमलाई प्रस्तुत गर्न पाउँदा मैले आफुलाइ गौरवान्वित भएको महशुस गरेको छु । मंगला गाउँपालिकाको विकास र सम्वृद्धिलाइ केन्द्र बिन्दुमा राखेर तय गरिएको आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को यस वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने क्रममा मंगला गाउँपालिकालाई अमूल्य सुझाव उपलब्ध गराउनु हुने मंगला गाउँपालिका बासी, ब्यक्ति, संघ संस्था, नागरिक, राजनीतिक दल, लगायत सम्पूर्ण महानुभाव तथा सुभचिन्तक हरुलाई हार्दिक आभार सहित हामि सबैको तर्फबाट धन्यबाद ब्यक्त गर्दछु ।यस अवसरमा नेपालको लोकतान्त्रिक आन्दोलनमा जिवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात सहिदहरुप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु ।साथै राष्ट्रियता, लोकतन्त्र र जनजीविकाको आन्दोलनमा अगुवाइ गर्नुहुने सम्पूर्ण अग्रजहरुको योगदानको उच्च सम्मान सहित स्मरण गर्न चाहन्छु।

२. संघीय र प्रदेश सरकारसंगको समन्वय र सहकार्य एवं मंगला गाउँपालिकाको आफ्नो क्षमता, श्रोत र साधनबाट मंगलाबासीको सम्वृद्धिका लागि अर्थतन्त्रलाइ चलायमान बनाउन स्थानीय पूर्वाधार निर्माण गर्ने, उत्पादन तथा आय वृद्धि गर्ने, सीप तथा क्षमता विकास र उद्यमशीलता विकास गर्ने, आर्थिक सामाजिक क्षेत्रको विकास र अधिकतम रोजगारी सृजना गर्न सघाउ पूराउने उद्देश्य एवं हामिले निर्वाचनका क्रममा हाम्रा मतदाता प्रति अभिब्यक्त गरेका प्रतिज्ञाहरु पूरा गर्ने दिशामा आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को यो नीति तथा कार्यक्रम अभिमुख गरेका छौं।

३. संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणालीलाई स्थानीय तहदेखि नै सुदृढ गरी स्थानीय तहको विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गरी जनतालाइ सु-शासनको प्रत्याभुती गर्ने साधनको रुपमा यो नीति तथा कार्यक्रम निर्देशित रहेको छ ।दिगो विकासको राष्ट्रिय लक्ष्यहरुको स्थानीकरण गर्दै उपलब्ध श्रोत र साधनहरुको समूचित प्रयोग गरी **"सम्बृद्ध मंगला गाउँपालिका सुखी मंगला बासी जनता"**को लक्ष्य हासिल गर्नु यस नीति तथा कार्यक्रमको प्रमुख लक्ष्य रहेको छ ।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरु,

४. नेपाल सरकारको आवधिक योजना, दिगो विकासका लक्ष्य, गाउँपालिकाको आवधिक योजना र मध्यमकालीन खर्च संरचनाले तय गरेको **"कृषी, पर्यटन र पूर्वाधार समृद्ध र सुखी मंगला गाउँपालिकाको आधार"** भन्ने दिर्घकालिन सोच अनुरुप स्थानीय आवश्यकतालाइ मध्यनजर गरी कृषि, पर्यटन र पूर्वाधार क्षेत्रको विकास मार्फत, तिव्र दिगो र उच्च आर्थिक वृद्धि गर्न उपलब्ध स्रोत र साधनको प्रयोग गरी समावेशि, समन्यायिक, वातावरण मैत्री एवं दिगो विकासका लक्ष्य अनुरुप विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।

५. गाउँपालिकाको दीगो तथा एकीकृत विकासको लागि गाउँपालिकाका बस्ति स्तरबाट समाजमा रहेका सबै वर्गको सहभागितामा आयोजना संकलन गरी प्राथमिकताक्रम निर्धारण सहित योजना बैंक तयार

गरी गाउँपालिकाको वजेट तथा कार्यक्रम तयार गर्दा उक्त योजना बैङ्कमा समावेश भएका आयोजनालाइ प्राथमिकता दिइने छ ।

शिक्षा युवा तथा खेलकुद सम्बन्धी नीतिहरु

६. **"योग्य, क्षमतावान नागरिक उत्पादनका लागि गुणस्तर तथा सिपयुक्त शिक्षामा सबैको पहुँच"** को अवधारणा अनुरुप गाउँपालिका भित्रका सम्पूर्ण बालवालिकाहरुलाई निशुल्क एवं अनिवार्य आधारभुत शिक्षा र निशुल्क माध्यमीक शिक्षा सुनिश्चित गर्नका लागि विद्यालयहरुको भौतिक पूर्वाधार, स्वास्थ्य तथा सरसफाईको सुविधा र आधारभुत खानेपानीको सुविधा विस्तार, दिवाखाजामा प्रारम्भिक बालविकास लक्षित थप अनुदान उपलब्ध गराई शत प्रतिशत बालबालिका विद्यालय भर्ना हुने, सिक्ने र टिक्ने वातावरण सिर्जना गरिनेछ । माध्यमिक विद्यालयहरुलाई आवासीय विद्यालयको रुपमा विकास गर्ने नीति लिइने छ।

७. शून्य दरबन्दी भएका विद्यालयमा लागत सहभागितको आधारमा शिक्षक अनुदान दिने कार्यक्रमलाई परिमार्जन गरी शिक्षक विद्यार्थी अनुपातका आधारमा विषयगत दरबन्दी मिलान तथा शिक्षक स्थानान्तरण र ब्यबस्थापन गरी शिक्षकको व्यवस्था गरिने छ ।विद्यार्थी संख्या अत्यन्त न्यून भएका विद्यालयहरुलाई क्रमश विद्यार्थी बढि भएका विद्यालयमा समायोजन गरि दरबन्दी मिलान गर्दै लगिनेछ ।

८. सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर अभिबृद्धिको लागि सवै विद्यालयमा पुस्तकालय स्थापना, शिक्षणमा सूचना तथा संचार प्रविधिको प्रयोग, गुणस्तरीय इन्टरनेटको पहुँच विस्तार, स्माट बोर्ड मार्फत पठन-पाठनको व्यवस्था, विज्ञान प्रयोगशालाको स्थापना तथा व्यवस्थापन, "स्मार्ट स्कुल" जस्ता कम्प्यूटर सफ्टवेरको प्रयोग गरिनेछ।

९. **"सक्षम एवं जिम्मेवार शिक्षक, लगनशील विद्यार्थी र सुब्यबस्थित विद्यालय"** को नीति अनुरुप शिक्षकहरुको पेशागत क्षमता विकास र निरन्तर अद्यावधिक रहनको लागि शिक्षक तालिम तथा अभिमुखिकरण र प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ ।विद्यालय ब्यबस्थापन समिति र प्रधानाध्यापकको नेतृत्व र ब्यबस्थापकिय क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ। बालबालिकाको सर्वाङ्गिङ विकासमा केन्द्रीत, प्रारम्भिक वालविकास केन्द्रमा कार्यरत बाल विकास सहजकर्ता र विद्यालय कर्मचारीहरुलाई विशेष तालिम तथा क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । प्रतिभा पहिचान कार्यकम मार्फत् शिक्षक तथा विद्यार्थीहरुमा लुकेको प्रतिभा पहिचान र प्रष्फुटनको कार्यक्रम अगाडि बढाइने छ। साथै विद्यालयको शैक्षिक सुधार, उपलब्धी, समग्र व्यवस्थापन तथा कार्यसम्पादनको नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी आवश्यकता अनुसार सुधार गरिनेछ । शैक्षिक उपलब्धिको आधारमा विद्यार्थी, शिक्षक र विद्यालयलाई पुरस्कृत गरिने छ ।

१०. कक्षा ६-१२ सम्म अध्ययन गर्ने छात्राहरु तथा विद्यालय शिक्षिकालाई निःशुल्क सेनिटरी प्याड वितरणको ब्यबस्थालाई प्रभावकारी बनाइने छ।

११. राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारुप २०७६ ले गरेको ब्यबस्था बमोजिम कक्षा १-५ सम्मको स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण भई कार्यान्वयन भइरहेकोमा, कक्षा ८ सम्मको स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण तथा १-५ सम्मको स्थानीय पाठ्यपुस्तक क्रमश निर्माण गर्दै लगिनेछ ।

१२. शैक्षिक सुशासन र प्रबर्द्धनका लागि जनप्रतिनिधी, कर्मचारी तथा विज्ञ शिक्षकहरुको समूह बनाई विद्यालयको सामुहिक सुपरीबेक्षण र पेशागत सहयोग उपलब्ध गराउने ब्यबस्था मिलाईने छ। गाउँपालिका स्तरीय विज्ञ शिक्षकहरुको रोष्टर तयार पारी शिक्षकहरुलाई पेशागत सहयोग उपलब्ध गराउने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ।

१३. मंगला माध्यामिक विद्यालयमा सञ्चालित कृषि प्राविधिक धारको ११ र १२ कक्षा सञ्चालन प्रभावकारी र उपलब्धी मूलक वनाई कृषि क्षेत्रको अध्ययन अनुसन्धान कार्यमा सहयोग पूराइनेछ ।

१४. मंगला गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका संरक्षक नभएका, गरीब, विपन्न, जेहेन्दार तथा पछाडि पारेका/अति विपन्न परिवारका विद्यार्थीहरुलाई छात्रवृति प्रदान गर्ने कार्यलाइ निरन्तरता दिइने छ।

१५. पश्चिम म्यागदी क्षेत्रमा रहेको एक मात्र मंगला शिक्षा क्याम्पसलाई बहुमुखि क्याम्पसमा रुपान्तरण गर्नका लागि आवश्यक पर्ने आधारभूत आर्थिक, भौतिक तथा अन्य व्यवस्थापकीय क्षेत्रमा क्रमशः सहयोग गर्दै जाने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ।

१६. खेलाडीहरु राष्ट्रका गौरव, ईज्जत र प्रतिष्ठा भएकोले मंगला गाउँपालिका अन्तर्गत रहेका आम खेल प्रेमी यूवाहरुलाई गोलबद्ध गर्दै उनीहरुको चाहना र आवश्यकता अनुसारको खेलकुद र यससँग सम्बद्ध सवै पक्षको विकास गर्न गाउँपालिका स्तरीय खेलकुद र विद्यालय स्तरीय राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड प्रतियोगिता आयोजना गरिने छ। खेलकुदको विकास गर्न खेल पूर्वाधारको निर्माण तथा मर्मत सम्भार गरिनेछ ।

१७. समाजमा नैतिकवान, कर्तव्यनिष्ठ र जिम्मेवार नागरिक तयार गर्नको लागि विद्यालयका विद्यार्थीहरु र युवाहरुलाई लक्षित गरी नैतिक शिक्षा र सोंच परिवर्तन सम्वन्धी तालिम तथा प्रशिक्षणका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । सामाजीक समस्याको रुपमा रहेका धुम्रपान, मध्यपान तथा लागू पदार्थको दुर्व्यसनी जस्ता खराब आचरण तथा व्यवहारहरुको नियन्त्रण र न्यूनिकरण गर्न यूवाहरुमा चेतना मूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

१८. सरकारी, गैर सरकारी, सहकारी तथा नीजि क्षेत्रको समन्वय र सहकार्यमा युवा उद्यमशिलता विकासका कार्यक्रम मार्फत युवालाई **“विदेश होइन बिजनेस**” भन्ने भावना जाग्रत तुल्याई स्वरोजगार उन्मुख गराइनेछ ।

१९. यु.एस.एड. अर्लि ग्रेड टिचिङ (EGL) परियोजनालाइ कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।

<u>स्वास्थ्य सम्बन्धी नीतिहरु</u>

२०. **“सबैका लागि गुणस्तरिय र सर्भसुलभ आधारभुत स्वास्थ्य सेवा”** पुर्याउने लक्ष्य अनुरुप स्वास्थ्य संस्थाका कर्मचारी, व्यवस्थापन समिति, जनप्रतीनिधि र आम नागरिहरुको सहभागितामा स्वास्थ्य संस्थाको व्यवस्थापन, आवश्यक पूर्वाधार निर्माण, स्वास्थ्यकर्मीहरुको लागि क्षमता विकास, औषधिको उपलब्धता सुनिस्चितता र सेवा प्रवाहको प्रभावकारीता अभिवृद्धि गरिनेछ ।

२१. गाउँपालिका अन्तर्गतका हरेक स्वास्थ्य संस्थाले आफ्नो कार्यक्षेत्रका हरेक विद्यालयका विद्यार्थीहरुको मासिक निःशुल्क स्वास्थ्य परिक्षण गर्ने नितिलाई कडाइका साथ निरन्तरता दिइनेछ ।

२२. स्वास्थ्य संस्थाको सहयोगी भूमिकामा रहेका महिला स्वयं सेविकाहरुको क्षमता विकास गर्न तालिम तथा प्रोत्साहनका कार्यक्रम गरी निजहरुको भूमिका प्रभावकारी वनाइनेछ ।

२३. स्वास्थ्यकर्मीहरुको कार्यसम्पादन मूल्यांकन गरी दण्ड र पुरस्कारको विधिसँग आवद्ध गरिनेछ भने उत्कृष्ट कार्यसम्पादन गर्ने स्वास्थ्यकर्मीलाई पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ ।

२४. मंगला गाउँपालिकाको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण (Organization and Management Survey) प्रतिवेदन बमोजिम सिफारिस भएका स्थानहरुमा आवश्यकताका आधारमा सामूदायीक स्वास्थ्य एकाइ स्थापना गरिने छ ।साथै हाल सञ्चालनमा रहेका सामूदायीक स्वास्थ्य एकाइहरुलाइ सुविधा सम्पन्न वनाउन आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

२५. डेङ्गु, स्क्रप्ट टाइफस, एच.आइ.भि, टि.वी. आदि सरुवा रोगहरुको रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि स्वास्थ्य परिक्षण गर्न स्वास्थ्यकर्मीलाई टोलटोलमा खटाउने तथा विद्यालय एवं वडा स्तरीय सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

२६. मातृ स्वास्थ्य सुरक्षालाई प्रोत्साहन गर्न अनिवार्य रुपमा गर्भावस्था र प्रशुति पश्चात स्वास्थ जाँच गर्ने र अनिवार्य रुपमा स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी गराउने वातावरण मिलाईनेछ । सुत्केरी महिला लक्षित **सुत्केरीसँग उपाध्यक्ष कार्यक्रम**लाई निरन्तरता दिइनेछ । समाजमा छोरा र छोरीबीचको भेदभाव अन्त्य गर्न, लिङ्गको आधारमा हुने गर्भपतनलाई निरुत्साहन गरिनेछ।

२७. स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमलाई सवै घरपरिवारमा लागु गरी आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवार र “ग” वर्गको अपाङ्गता भएका व्यक्तिको निशुल्क स्वास्थ्य विमा गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

२८. पोषणको कमिबाट प्रभावित हुने विशेषत वालवालिका, गर्भवती तथा सुत्केरीको पोषण सुरक्षाको लागि विशेष ध्यान दिइ कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । साथै संघीय सरकारको वहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमलाई गाउँपालिकाको साझेदारीमा प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

२९. विपद तथा महामारी र चाडपर्वको समयमा गाउँपालिकावासीलाई सहज रुपमा स्वस्थ खाद्यान्न तथा खाद्य सामाग्री आपूर्तिको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

३०. अर्मन स्वास्थ्य चौकीमा डाक्टर सहितको सेवा, एक्स् रे र ल्याव संचालन गर्नको लागि आवश्यक सामाग्रीको तथा जनशक्ति तयारी हालतमा राखी आवश्यकता र क्षमता मापदण्ड अनुसारको सेवा प्रवाह गर्ने प्रयास गरिनेछ ।

३१. संघीय सरकारको सहयोगमा १० शैयाको आधारभूत अस्पताल निर्माण कार्यलाई आगामि आर्थिक वर्षमा निर्माण सम्पन्न गरी सकिनेछ ।

३२. स्वास्थ्य शाखा र नागरीक आरोग्य केन्द्रको सहजिकरणमा **"योग गरौं स्वस्थ रहौं"** भन्ने नाराका साथ गाउँपालिका स्तरमा योगाभ्यास कार्यलाइ प्रोत्शाहन गरिनेछ ।

३३. जेष्ठनागरिक, असक्त, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र दिर्घरोगीलाई समय समयमा घरमै पुगेर स्वास्थ्य चेकजाँच तथा उपचारको व्यवस्था मिलाइनेछ ।विभिन्न अस्पताल तथा स्वास्थ्य संस्थाहरुसँगको समन्वयमा समुदायमा स्वास्थ्य सचेतना कार्यक्रम एवं निशुल्क स्वास्थ्य जाँच सिविर सञ्चालन गरिनेछ ।

<u>महिला बालबालिका, जेष्ठ नागरिक तथा समावेशिकरण सम्बन्धी नीतिहरु</u>

३४. महिलाहरुको समाजिक उत्थान गरी समतामूलक समाजको निर्माण गर्नको लागि महिला शसक्तिकरण तथा क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

३५. कार्यस्थलमा हुने लैङ्गिक हिंसा तथा सबै खाले यौनजन्य दुर्व्यवहार र अन्य हिंसा विरुद्ध शुन्य सहन-शिलता नीति लिई हिंसा विरुद्धको अभियान मार्फत हिंसा मुक्त गाउँपालिका घोषणा गरिनेछ ।साथै, हिंसा पिडितहरुलाइ न्याय र पूनर्स्थापनाको व्यवस्था गरीनेछ ।

३६. गाउँपालिका स्तरीय बालसञ्जाललाई प्रभावकारी बनाई बालबालिकाको हकहितको संरक्षण ,प्रतिभा प्रस्फुटन एवं क्षमता विकास गरिनेछ । गाउँपालिकाबाट बालमैत्री संरचना निर्माण गरी बाल श्रमको अन्त्य गर्दै क्रमशः सवै वडालाई बाल श्रम मुक्त एवं बालमैत्री वडा घोषणा गरिनेछ ।

३७. हाम्रो समाज सामाजिक समस्याका रुपमा रहेका वालविवाह, जातीय भेदभाव, लैगिंक भेदभाव आदिको अन्त्य गर्नको लागि विशेष कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

३८. समाजमा विद्यमान आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, जातीय तथा लैगिक विभेदलाई न्यूनिकरण गर्दै समतामूलक समाज निर्माणमा जोड दिईने छ।

३९. दलित, जनजाति, महिला, अपाङ्गता भएका नागरिक, द्वन्द पिडित, यूवा, ज्येष्ठ नागरिक, बालबालिका समेतलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने खालका कार्यक्रमहरु संचालन गर्दै आइरहेकोमा उक्त क्षेत्रका नागरिकहरुको चाहना, आवश्यकता र पेश भएको प्रस्तावना-पत्रको आधारमा कार्यक्रमहरु छनौट गरी प्राथमिकता साथ सञ्चालन गर्ने नीति लाइ निरन्तरता दिइने छ।

४०. विश्वमा देखिएको आर्थिक संकटका कारण स्वदेश तथा विदेशमा रोजगारी गुमाएका नागरिकहरु, गरिब, असहाय, श्रमीक, किसान, हिंसा पिडित, बाढि पहिरो तथा प्राकृतिक विपत्तिमा परेका ब्यक्ति, दलित, पिछडिएको समुदाय, अपाङ्गता भएका ब्यक्ति लगायत सम्पूर्ण सिमान्तिकरण तथा वञ्चितिकरणमा परेका ब्यक्तिका परिवारलाई लक्षित गरी स्वास्थ्य, शिक्षा लगायतका क्षेत्रमा सुविधा दिई सिप विकास तालिम सञ्चालन गरी क्षमता अभिवृद्धि तथा रोजगारीको सिर्जना गरी आय आर्जनको अवसर उपलब्ध गराउन उपयुक्त कार्यक्रम ल्याइनेछ ।

४१. मंगला गाउँपालिकाको असहाय वालवालिका र असाध्य रोग (मुटु, मृगौला, क्यान्सर, एचआइभी/एड्स आदि) लागेको प्रमाणित भएको व्यक्ति विपन्न असाहय आर्थिक रुपमा कमजोर नागरिकको लागि **"अध्यक्षसंग सहायता कार्यक्रम"** अन्तरगत सहयोग कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ।

सामाजिक सुरक्षा तथा पञ्जिकरण सम्बन्धी नीतिहरु

४२. सामाजिक सुरक्षा तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रणालीलाइ व्यवस्थित र सुदृढीकरण गर्दै जनमुखि वनाउन अनलाइन प्रणाली मार्फत् कार्यान्वयन हुदै आएको कार्यलाइ निरन्तरता दिदै राष्ट्रिय परिचय-पत्र तथा पंजिकरण विभागको लागत साझेदारीमा कार्यक्रम संचालन गरिने छ।

४३. नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा पञ्जीकरण विभाग अन्तर्गत सञ्चालित सामाजिक सुरक्षा तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रणाली सुदृढीकरण आयोजना अन्तर्गत सेवा इकाइको रुपमा स्थापित सामाजिक सुरक्षा तथा पञ्जिकरण एकाईको लागि संघीय सरकारको नीति अनुरुप गर्नु पर्ने लागत साझादारी गाउँपालिकाबाट गरिनेछ ।

४४. जेष्ठ नागरिक एवं अशक्त नागरिकहरुको सहजताको लागि घुम्ति सेवा मार्फत वित्तिय संस्थासँगको समन्वयमा घर/घरमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता उपलब्ध गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।सामाजिक सुरक्षा भत्ता नविकरणमा बायोमेट्रिक डिभाइसको प्रयोग गरिने छ ।

कला, भाषा तथा संस्कृति सम्बन्धी नीतिहरु

४५. मंगला गाउँपालिकालाइ खुल्ला बहु साँस्कृतिक संग्रहालयको रुपमा विकास गर्न विभिन्न कार्यक्रमहरुमा स्थानीय पहिचान र मौलिकता झल्कने भेष भुसा, कला साहित्य तथा संगित सहितको झाँकी प्रदर्शन गर्ने, पूर्वाधार निर्माण गर्दा स्थानीय पहिचान झल्कने बास्तुकला, मुर्तिकला

तथा चित्रकलाको संकेत निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ । मंगला गाउँपालिकाको केन्द्र बाबियाचौरमा निर्मित मंगला इन्द्रेणि पार्क भित्र रहेको मंगला खड्गनन्द संग्रहालयमा यस्ता स्थानीय संस्कृति झल्कने परम्परागत सामाग्रिहरु खोजि गरी व्यवस्थित रुपमा राख्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।साथै स्थानीय लोकबाजाको संरक्षण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

४६. मंगला गाउँपालिकाको स्थानीय भाषा, सँस्कृति, साँस्कृतिक-धार्मिक तथा गाउँपालिका भित्र रहेका ऐतिहासिक स्थलहरु जस्तैः कोट, मन्दिर, गुम्बा आदिको संरक्षण तथा संबर्द्धनका लागि आवश्यक कार्यक्रमहरु तय गरी सञ्चालन गरिने छ।

४७. गाउँपालिका भित्र विभिन्न दर्तावाल संघसंस्थाहरुले सञ्चालन गर्ने ऐतिहासिक तथा साँस्कृतिक मेला तथा पर्वहरु सम्बन्धित क्षेत्रका विद्यालयको पठन पाठनमा अवरोध नहुने गरी बढिमा ५ दिन सञ्चालन गर्ने अनुमति दिने व्यवस्थालाइ निरन्तरता दिइनेछ ।

४८. ऐतिहासिक काल देखि दलित तथा शील्पि समुदायले जीवन निर्वाहको रुपमा अपनाई आएका परम्परागत पेशालाइ व्यवसायीक उद्यमको रुपमा स्थापित गर्न पुँजि लगानी सहयोग गरिनेछ ।

जलस्रोत, सिँचाई, खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी नीतिहरु

४९. गाउँपालिकामा वर्षायाममा हुने पहिरो तथा भुक्षय रोकथाम तथा नियन्त्रण गर्नको लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।

५०. म्याग्दी नदी किनारका बस्ति तथा खेतियोग्य जमिनको कटान रोक्न नदि नियन्त्रण पूर्वाधार संरचानको निर्माण कार्यलाइ निरन्तरता दिइने छ ।

५१. **"खाद्य सुरक्षाको लागि व्यवस्थित दिगो सिंचाई"** भन्ने नारालाई सार्थक तुल्याउन गाउँपालिकामा उपलब्ध प्राकृतिक सिंचाइका श्रोत र मुहानहरुको संरक्षण र संवर्धन गरिनेछ। सिंचाई सुविधा नपुगेका खेतियोग्य जमिनमा सिंचाई सुविधा विस्तार गरिनेछ । पानीको स्रोतको कमी भएको, ग्रामिण र भिरालो जमिनमा हिउँदामा समेत सिंचाई सुविधा विस्तार गर्नको लागि लिफ्ट सिंचाई, थोपा सिंचाई, पानी संकलनको लागि पोखरि निर्माण लगायता प्रविधिको प्रयोग गरी सिंचाइ गर्ने ब्यबस्था मिलाइने छ । साथै निर्मित सिँचाइ पूर्वाधार संरचनाको मर्मत सम्भारको लागि आवस्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।

५२. **"गाउँपालिकाबासिका लागि सुरक्षित, स्वच्छ र सुलभ खानेपानी तथा पूर्ण सरसफाई"** को प्रत्याभुती गर्नका लागि नीजि, सामुदायीक एवं गैह्र सरकारी संस्थासँगको साझेदारी र समन्वयमा गाउँपालिकाका सम्पूर्ण वस्तीहरुमा क्रमश मिटर जडित एकघर एकधारा खानेपानी आयोजना पूरा गरिनेछ ।

५३. फोहोरको वैकल्पिक व्यवस्थापन गरि कुहिने फोहोरलाई मल र नकुहिने फोहोरको पुन प्रयोग गर्न प्रोत्शाहन गरिने छ ।मंगला गाउँपालिका अन्तरगत बजार विकास भैसकेका र बजारोन्मुख स्थानको फोहरमैला व्यवस्थापन गर्न ल्याण्डफिल साईटको खोजी गर्ने र बजार क्षेत्रको फोहरमैला व्यवस्थापन गर्ने गरिएको ल्याण्डफिल साईटको सुरक्षित व्यवस्थापन गर्दै बजार क्षेत्रको ढल निकास निर्माणको कार्यलाइ निरन्तरता दिइने छ।

५४. टोल विकास संस्था र सामाजिक संघ संस्थाहरुसँग फोहोर संकलन तथा व्यवस्थापन कार्यमा सहकार्यको नीति लिइनेछ।

५५. प्लास्टिक जन्य फोहोर नियन्त्रण तथा न्यूनिकरण गर्न प्लास्टिक झोलाहरुको प्रयोगलाई निरुत्साहीत गरिनेछ ।

कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धी नीतिहरु

५६. **"उत्पादनशील दिगो तथा व्यावसायीक कृषि"** को अवधारणा अनुरुप कृषिलाई पर्यटन र उद्योगसँग जोड्दै रोजगारीका अवसर सिर्जना गरी कृषिलाई नाफामूलक दिगो र सम्मानित व्यवसायको रुपमा रुपान्तरण गर्ने नीति लिइएको छ ।

५७. कृषियोग्य भूमिको उत्पादकत्व वृद्धि गर्नको लागि सिँचाई कुलो निर्माण तथा मर्मत सम्भार गरीनेछ ।

५८. कृषि बालिमा लाग्ने रोग र किरा नियन्त्रणको लागि गाउँपालिकामा उपलब्ध कृषि प्राविधिक जनशक्तिको परिचालन मार्फत कृषकलाई प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराइने छ ।

५९. कृषिको आधुनिकिकरण, कृषि उपजहरुको व्यावसायिक उत्पादन र खेती विस्तारको लागि कृषि औजार तथा सामाग्री अनुदान, प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।नीजि र सहकारी क्षेत्र समेतको सहकार्यमा बजारको व्यवस्था गरी कृषिको व्यवसायिकरण गर्ने प्रबन्ध मिलाइनेछ ।

६०. उच्च मूल्यका फलफुल, तरकारी तथा अन्नबालिहरुको पकेट क्षेत्रहरु पहिचान गरी सघन कृषि क्षेत्र निर्धारण गरी त्यस्ता स्थानहरुमा व्यावसायीक कृषि कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।कृषि उत्पादन वृद्धि गर्नको लागि कृषकहरुलाई तालिम, प्रविधि र लगानीको व्यवस्था सहितको नमूना कार्यक्रम संचालन गरी प्रोत्साहन गरिनेछ ।

६१. गाउँपालिका भित्रका कृषकहरुको खण्डिकृत/वर्गिकृत एवं विस्तृत तथ्याङ्क संकलन गरी कृषि तथा पशुपंक्षि सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा उक्त तथ्याङ्कको प्रयोग गरिने छ ।

६२. कृषि उत्पादनमा गरेको योगदानलाई मुख्य आधारका रुपमा लिँदै कृषकहरुलाई कृषिलाई आधुनिकिकरण तथा व्यावसायिकरण गर्नको लागि कृषि औजार तथा उपकरण, बिउ बिजन लगायत कृषि प्रवर्धन तथा पशु विकास अनुदान उपलब्ध गराइनेछ ।

६३. संघीय सरकारको सहयोगमा सञ्चालित सुन्तला पकेट क्षेत्र कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइ व्यवसायिक उत्पादनलाई जोड दिन गाउँपालिकाबाट आवश्यक पहल गरिनेछ ।

६४. मंगला गाउँपालिका वडा नं.३ झाँक्रीपानी, वडा नं. २ हिदी र वडा नं. ५ चाँगामा चिया र टिमुर तथा अन्य जडिबुटी खेतिका लागि सम्भाव्यता अध्ययन कार्यको थालनी गरिने छ।

६५. यस गाउँपालिका क्षेत्रमा पाईने भौगोलिक तथा पर्यावरणीय हिसाबले सम्भव हुने उच्च मूल्यदरका जडीबुटी प्रजातिहरुको व्यवसायिक खेति विस्तारलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाउने गरी ०७४/०७५ बर्ष देखि शुरु गरिएको जडिवुटी खेती र प्रविधिलाई आगामी आर्थिक वर्षमा थप विस्तार र विकासका लागि वन तथा वातावरण क्षेत्रमा पर्याप्त वजेट व्यवस्था गरिने छ।

६६. **"मंगला गाउँपालिकाको समृद्धिको आधार पशुपंक्षी र मत्स्यपालन क्षेत्रमा प्रविधि र पूर्वाधार"** भन्ने रणनीतिक सोच अनुरुप बाख्रा पालन, कुखुरा पालन, वंगुरपालन, माछापालन र भैसी पालन व्यावसायलाई प्रोत्साहन र सहयोग गर्न अनुदान कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।साथै पशु-पालनको लागि घाँसको कमी हुन नदिन उन्नत जातका विउ तथा घाँसका विरुवा अनुदानमा वितरण गरिनेछ ।कृषकहरुको पशु धन जोगाउनको लागि पशु खोप कार्यक्रमलाइ निरन्तरता दिइने छ ।

पर्यटन सम्बन्धी नितिहरु

६७. **"गाउँपालिकाको समृद्धिको आधार दिगो पर्यटकीय पूर्वाधार"** को सोच अनुरुप मंगला गाउँपालिकाका सम्भाव्य पर्यटक स्थलहरु; झाँक्रिपानी, चाँगा, तिनचुले, चिनाकोट दरवार, टोड्के, मालिकाधुरी, भाले बास्ने ताल, मालिका मन्दिर वडा नं. ३, शिवालय मन्दिर थर्पु, कैलाशफाँट मन्दिर लगायत गाउँपालिका भित्र रहेका सम्पूर्ण मठ मन्दरीहरु, सिमलचौर लामो छहरी, लट्टेखोरिया, कुँहु गुफा लगायतका स्थानमा पर्यटन पूर्वाधार विकास, प्रचारप्रसार, होटेल तथा होमस्टे निर्माण र पार्क निर्माण कार्यलाइ प्राथमिकता दिने नीति लिइनेछ ।

६८. पर्यटन क्षेत्रको थप विकासका लागि गाउँपालिकामा निर्माणाधिन सिमलचौर-लामोछहरा-खानिगाउँ-पूर्णगाउँ-टोड्के पदमार्ग र पोक-गहते-नेटा-झाक्रिपानी पदमार्ग निर्माणलाइ निरन्तरता दिइ नयाँ पदमार्गको खोजी तथा निर्माण कार्य गरिनेछ ।

उद्योग, व्यवसाय, सहकारी तथा रोजगारी सम्बन्धी नीतिहरु

६९. **"लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको विकास उत्थानशील स्थानीय अर्थतन्त्रको दिगो आधार"** भन्ने नारालाई सार्थक तुल्याउन प्रतिष्पर्धी र तुलनात्मक लाभ भएका वस्तु उत्पादन गर्ने उद्योगहरुलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित लघु, घरेलु तथा साना उद्यम व्यवसायहरुको विकासका लागि संघ तथा प्रदेश सरकारसँग सहकार्य र समन्वय गरिनेछ ।

७०. उद्योग व्यवसाय दर्ता, नविकरण, स्थानान्तरण तथा नामसारी जस्ता प्रशासनीक प्रकृयालाई सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी सरलिकरण र प्रभावकारी बनाइनेछ ।

७१. मंगला गाउँपालिकामा उद्योग तथा स्वरोजगारको पूर्वाधार तयार पार्दै **"एक बस्ती एक उद्यम, एक व्यक्ति एक सीप"** को अवधारणा अनुसार बेरोजगारीको दरलाई न्यून गर्दै लगिने छ ।

७२. गाउँपालिकामा रहेको रोजगार सेवा केन्द्रलाई थप प्रभावकारी वनाउदै, संघीय सरकारको सहयोगमा सञ्चालन हुने प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रममा बेरोजगारहरुलाई आवद्ध गराउने, गाउँपालिकाको समेत लागत साझेदारी जुटाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

७३. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सहकारी संस्थाहरुलाई नियमन गर्ने तथा विभिन्न क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । वैक तथा वित्तिय संस्थासँग सहकार्य गरी वित्तीय साक्षरता कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।कृषि सहकारीलाई प्रोत्साहन गरी अनुदान, कृषि ऋण प्रदानका लागि आवश्यक समन्वय गरिने छ।सहकारी मार्फत बाख्रा पालन, चिस्यान केन्द्रको निर्माण सञ्चालनको लागि प्रोत्साहन गरिनेछ ।

७४. गाउँपालिकाको सवै वडाको बस्तिहरुमा गठित टोल विकास संस्था, आमा समूह दलित अपांग महिला सञ्जाल, युवाक्लव, वालक्लव लगायत सामाजिक संस्थाको रुपमा संस्थाहरु कानून बमोजिम दर्ता गर्न लगाइ सामाजिक कामको लागि प्रोत्साहन गर्ने र उत्साहित समूहलाई विउ पुँजीको रुपमा गाउँपालिकाबाट कोष खडा गर्दिने व्यवस्था गरिनेछ ।

७५. गाउँपालिका भित्र रहेका बेरोजगार नागरिकहरु र आन्तरिक तथा बाह्य रोजगारीको सिलसिलामा समस्यामा परेका नागरिकहरुको समस्या समाधान गर्नको लागि एकिकृत श्रम तथा रोजगार नीति तर्जुमा गरी नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारसँगको समन्यव र सहकार्यमा श्रम सम्बन्धी समस्या समाधान तथा रोजगारी प्रवर्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।

७६. श्रमिकहरुलाई सुचिकृत गर्ने कार्य प्रारम्भ गरी मजदुरहरुको सामाजिक सुरक्षा तथा कार्यस्थलमा सुरक्षाको व्यवस्था गर्न, उनीहरुलाई कामको प्रत्याभूति दिलाउन, रोजगारको खोजीमा सहयोग पूराउन तथा हकहितको सुरक्षाको लागि श्रम डेस्क सञ्चालन गरिनेछ । मंगला गाउँपालिकावाट संचालन हुने आयोजनामा काम गर्ने श्रमिकहरु १५ (पन्ध्र) जनाको सामुहिक दुर्घटना विमा गर्ने नितिलाइ निरन्तरता दिइने छ।

पूर्वाधार विकास सम्बन्धी नीतिहरु

७७. गाउँपालिका विकासमा रुपान्तरणकारी परिवर्तन ल्याउन सक्ने ठुला आयोजनाहरु पहिचान गरी गाउँपालिकाको गौरवको आयोजनाको रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

७८. गाउँपालिका भित्रका प्रमुख रणनीतिक सडकहरुलाई स्तरोन्नती गरी कालोपत्रे तथा ढलान गर्ने, शाखा सडकहरुको मर्मत सम्भार एवं स्तरोन्नती गर्ने र आवश्यक ठाउँमा नयाँ सडक निर्माण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

७९. गाउँपालिकाका भित्र रहेका खहरे खोलामा आवश्यकता अनुसार मोटरेवल पुल, कल्भर्ट, कज वे तथा झोलुङ्गे पुल निर्माणको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।

८०. पूर्वाधार विकासको लागि संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र अन्य गैर सरकारी संघ संस्थासँगको संयुक्त लगानीका आयोजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक रकम सहितको समपुरक कोषको व्यवस्थापन कार्यलाइ निरन्तरता दिइने छ।

८१. गाउँपालिकाको यातायात तथा सडक गुरुयोजना तयार गरी लागु गरिने छ ।

८२. नेपाल राष्ट्रिय भवन संहिता २०६०, बस्ति विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड २०७२, राष्ट्रिय भु-उपयोग नीति, भवन नियमन सम्बन्धी ऐन, मापदण्ड तथा निर्देशिकाहरुलाई कडाईका साथ लागू गरी गाउँपालिकाको भूगोल सुहाउँदो सुरक्षित एवं व्यवस्थित पूर्वाधार निर्माण गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

८३. विगत देखिका निर्मणाधिन तथा अधुरा आयोजनाहरुलाई सम्पन्न गर्न क्रमागत रुपमा बजेट विनियोजन गरिनेछ ।

८४. गाउँपालिकाबाट निर्माण भएको सडक मापदण्ड अनुरुप सडक क्षेत्र विस्तार गरी सडकको क्षेत्राधिकार सुनिश्चित गरिनेछ ।

८५. गाउँपालिकामा हाल सम्म निर्माण भएका सम्पूर्ण पुर्वाधार संरचनाहरुको लगत संकलन गरी अभिलेखिकरण गरिने छ ।

८६. एक वडा एक पार्क निर्माण नीति लिइनेछ ।

८७. मंगला गाउँपालिका अन्तर्गत सञ्चालन हुने भौतिक पूर्वाधार विकासलाई स्थानीय नागरिकहरुको अपनत्व बोध गराउन उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन हुने कार्यक्रमहरुमा कम्तिमा १० देखि १५ प्रतिशत रकम बराबरको स्थानीय जनसहभागिता (नगद, वस्तु वा श्रम) सुनिश्चितता गरिने छ । साथै भौतिक पूर्वाधार तर्फको पुँजिगत खर्च तर्फ कट्टा हुदै आएको ४% प्रशासनिक व्यवस्थापन खर्च/कन्टेन्जेन्सी रकमलाइ निरन्तरता दिइ उक्त रकमको खर्च कार्यविधि तर्जुमा गरी सोही बमोजिम गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।उपभोक्ता समिति मार्फत संचालन हुने आयोजनाको लागि ३ लाख वा सो भन्दा बढि बजेट भएका आयोजनाको लागि बढिमा २०% मोबिलाइजेशन पेश्की रकम उपलब्ध गराइनेछ ।

८८. गाउँपालिकाको सवै घरधुरीमा विद्युत सेवा पुगिसकेकोले विद्युत लाइनलाई थप व्यवस्थित गरी उज्यालो गाउँपालिका घोषणा गरिनेछ । स्थानीय लघु विद्युतको संरक्षण गरी उपयोग गरिनेछ ।

सूचना प्रविधि, सु-शासन तथा संस्थागत क्षमता सम्बन्धी नीतिहरु

८९. **"सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको विस्तार, विकसित मंगला गाउँपालिकाको बलियो आधार"** को अवधारणा अनुरुप गाउँपालिकाको सेवा प्रवाहलाई सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमैत्री बनाइ विद्युतिय सुशासनको प्रवर्धन गरिने छ ।कर्मचारीमा सूचना प्रविधिको ज्ञान र सिपको विकास गर्नको लागि तालिम प्रदान गरिनेछ ।

९०. जनप्रतीनीधि तथा कर्मचारीको सिप र क्षमता अभिवृद्धिका लागि आवश्यक तालिम, गोष्ठी तथा अध्ययन अवलोकन भ्रमण कार्यक्रमलाई परिणाममुखि बनाइनेछ ।कर्मचारीको कार्यसम्पादन चुस्त दुरुस्त वनाउन दण्ड र पुरस्कारको विधि अवलम्वन गरिनेछ ।

९१. गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सम्पूर्ण सेवाहरुलाइ जनउत्तरदायी बनाई नागरिक मैत्री स्थानीय शासन स्थापित गर्न मासिक, चौमासिक एवं वार्षिक समिक्षा, चौमासिक रुपमा सार्वजनिक सुनुवाइ, सेवा ग्राही सन्तुष्टि सर्वेक्षण, घुम्तिसेवा र सामाजिक परिक्षण जस्ता विधिहरु अपनाइनेछ ।

९२. गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सम्पूर्ण सेवा, विकास निर्माण सम्वन्धी कार्य, खरिद कार्य लगायत अन्य सम्पूर्ण क्रियाकलापहरु पूर्णरुपले पारदर्शी, मितव्ययी र जनउत्तरदायी बनाउदै सबै प्रकारका भ्रष्टचार, अनियमितता, ढिलासुस्तीमा शुन्य सहनशिलताको नीति अख्तियार गरिने छ ।

९३. गाउँपालिकाबाट प्रभावकारी सेवा प्रवाह गर्नको लागि गाउँपालिकाको ब्यबस्थित प्रशासनिक भवनको आवश्यकता भएकोले हाल प्रक्रियामा रहेको जग्गा व्यवस्थापन कार्य सम्पन्न गरी भवन निर्माण कार्यको सुरुवात गरिनेछ ।

९४. प्रशासनिक तथा आर्थिक अनुशासन कायम गर्ने सम्बन्धमा बाँकीको बक्यौता, पेश्की, वेरुजु लगायतको विवरण अद्यावधिक गरी कडाईका साथ असुल उपर एवम् फछ्र्यौट गर्ने कार्य अगाडी बढाइनेछ ।

९५. **"पारदर्शी, जवाफदेही, जनमुखी, परिमाणमुखी सेवा गाउँपालिकाको सान र पहिचान"** भन्ने मान्यता अनुरुप सेवा प्रवाह तथा कार्य सञ्चालन प्रणालीलाई सरल, स्पष्ट र पारदर्शी बनाउन आवश्यकता अनुसार ऐन, नियम तर्जुमा गर्ने, तर्जुमा गरिएका कानुनबारे सम्बन्धित सबै सरोकारवालालाई जानकारी गराउने तथा कडाइका साथ कार्यान्वयन गर्ने ।

९६. प्रत्येक महिनाको आय/व्ययको मास्केवारी गाउँपालिकाको सूचना पाटि तथा वेवसाइटमा प्रकाशित गरिनेछ ।

९७. आधारभुत वस्तु तथा सेवाको सहज आपूर्ति र गुणस्तर कायम गर्न उपभोक्ताहरु समेतको सहभागितामा नियमित बजार अनुगमन गरिनेछ ।

९८. संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र अन्य स्थानीय तहहरुसँग आपसि सहकार्य र समन्वयको लागि अन्तर समन्वय तथा सहकार्य नीति तर्जुमा गरिनेछ।

९९. गाउँपालिकाबाट चयन भएका आयोजनाहरुको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न आयोजनाहरुको अनुगमन, मुल्याङ्कन, सुपरिवेक्षण र प्रतिवेदन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउँदै प्रतिवेदनबाट प्राप्त हुने सुझावलाई भावि योजना निर्माण तथा कार्यान्वयनमा उपयोग गरीनेछ ।

१००. सूचनाको हक सम्वन्धी ऐन, २०६४ बमोजिम सार्वजनिक निकायमा रहने सार्वजनिक सरोकारका सूचनाहरुलाइ नागरिकको सूचनामा पहुँच सुनिश्चितताको लागि गाउँपालिकको वेवसाइट मार्फत् प्रकाशित गरी Pro-Active Discloser निरन्तरता दिइनेछ ।

१०१. गाउँपालिकाबाट भए गरेका सम्पूर्ण कामकारवाहीको विषयमा नागरिकलाई सूसूचीत गर्ने तथा माग भएको सूचना समयमै उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन तथा सुरक्षित आवास सम्बन्धी नीतिहरु

१०२. संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय समुदायसँगको सहकार्यमा गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सामुदायिक वनहरुको संरक्षण र व्यवस्थापन गरी पर्यावरणीय संतुलन एवं जलवायु परिवर्तनका असरहरु न्यूनिकरण गर्ने प्रायास गरिनेछ ।

१०३. मंगला गाउँपालिका क्षेत्र भएर वग्ने म्याग्दी नदीले खेतियोग्य जमिन तथा वस्तीलाइ पुऱ्याएको क्षतिलाइ न्यूनिकरण गरी त्यस्ता क्षेत्रको संरक्षण गर्नका लागि गाउँपालिकावाट तयार पारिएको म्याग्दी खोला नदी नियन्त्रण विस्तृत परियोजना प्रतिवेदनलाइ संघीय सरकार र प्रदेश सरकारसँग सहकार्य गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

१०४. यस गाउँपालिका क्षेत्रमा आकस्मिक रुपमा हुने दूर्घटना तथा विपदमा परेका नागरिकहरुलाइ तत्काल उद्धार तथा राहत प्रदान गर्न अध्यक्षसंग विपद सहयोग कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

१०५. मंगला गाउँपालिका क्षेत्रभित्र हुन सक्ने विपद जोखिमको अध्ययन गरी तयार पारिएको विपद प्रतिकार्य योजनालाई कार्यान्वयन गरी विपद व्यवस्थापन कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

१०६. वायु परिवर्तको कारण कृषि तथा पशुपालन क्षेत्र, वातावरण क्षेत्रमा परेको असर, प्राकृतिक विपत्ती रोगव्याधी जस्ता समस्याहरुको समाधान गर्न र त्यसप्रति अनुकूलनका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । विभिन्न प्राक्रितिक एवं मानव शिर्जित विपत्तिको पूर्वतयारी, उद्धार, राहत, पूनर्स्थापना तथा पूनर्निर्माण गर्नको लागि **“मंगला गाउँपालिका विपद व्यवस्थापन कोष“** स्थापना गरी

कार्यान्वयन गरिनेछ । साथै सवै वडामा विपत्तीको समयमा उद्दार र राहत सामाग्रि सहित तालिम प्राप्त जनशक्तिको टिम—रेपिड रेसपोन्स टिम लाई तयारी हालतमा राखिनेछ ।

१०७. विपद जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशिल योजना तर्जुमा गरी सो अनुसार विपद पूर्व तयारी, विपद न्यूनिकरण, प्रतिकार्य र पुनस्थापनाको कार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ ।सो कार्यको लागि नेपाल रेडक्रस सोसाइटी र नीजि क्षेत्र सँग सहकार्य गरिने छ ।

१०८. संघीय सरकारको सहकार्यमा सञ्चालित सुरक्षित नागरिक आवास कार्यक्रमलाइ निरन्तरता दिइनेछ ।

१०९. **"दिगो, गुणस्तरीय र व्यवस्थित वन, स्वस्थ, उत्पादनशील र सुरक्षित जलाधार तथा पर्यावरण"** को मान्यता अनुरुप खाली जग्गामा वृक्षारोपण, हरीयालि प्रवर्धन तथा वनको संरक्षण, पोखरी संरक्षण तथा निर्माण, पहिरो तथा गल्छी नियन्त्रण, नदि नियन्त्रण गरी जल, जमीन, वातावरण तथा जलाधारको संरक्षण गरिनेछ ।

११०. मंगला गाउँपालिकामा मनसुनजन्य र आगालागी जन्य विपदबाट पूर्ण तथा आंशिक क्षति भएका घरहरुको राहत, पूनर्स्थापना तथा पूनर्निर्माणका लागि संघीय सरकार र प्रदेश सरकारसँगको समन्वय र सहकार्यमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

न्यायिक निरुपण तथा विवाद समाधान सम्बन्धी नीतिहरु

१११. न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र भित्रका विवादहरुको शीघ्र निरुपण गरी प्रभावकारी न्याय सम्पादन गर्नका लागि न्यायीक समितिको क्षमता विकास गरी, न्यायिक कक्ष निर्माण गर्ने र कानूनि साक्षरता तथा मेलमिलाप कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

११२. न्यायिक समितिका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुको विषयगत ज्ञान र क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गरिनेछ ।

११३. प्रत्येक वडामा भएका मेलमिलापकर्तालाई पुनर्ताजकी तालिम दिइ सक्रिय वनाइनेछ भने थप मेलमिलापकर्ताको खोजी हुनेछ ।

११४. सवै वडाका वडा सदस्यहरुलाई न्यायिक अभ्यास सम्वन्धी तालिम दिइ स्थानीय सानातिना झैझगडा स्थानीयस्तरमा मेलमिलाप गर्ने अभ्यास गरिनेछ ।

राजश्व सुधार तथा आन्तरिक स्रोत परिचालन सम्बन्धी नीतिहरु

११५. गाउँपालिकाको सम्वृद्धि तथा आत्मनिर्भरताका लागि आन्तरिक आय वढाउनु पर्ने हुँदा स्थानीय कर राजश्व र गैरकर राजश्वको दरलाई न्यूनतम गर्दै दायरा विस्तार गर्ने नीति लिइनेछ । आन्तरिक आय व्यवस्थापन, प्राकृतिक श्रोत बिक्रि सम्बन्धी ऐन तथा नियमावली तर्जुमा गरी राजस्व

परिचालनलाई थप व्यवस्थित तुल्याइनेछ । गाउँपालिकाको राजस्व सुधार योजनाको प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ । साथै, समय अनुसार संशोधन तथा परिमार्जन गर्दै लगिनेछ ।प्रत्येक वडा कार्यालयहरुसँग समन्वय गरि घर बहाल करमा रहेको चुहावट नियन्त्रण गर्न घरधनी र बहालमा रहनेहरुको अभिलेख अद्यावधिक राख्ने प्रणाली विकास गरिनेछ । गतिशिल कर प्रणाली अवलम्वन गरी नागरिकहरु बिच रहेको असमानता न्यूनिकरण गर्दै लगिनेछ। साथै राजस्व संकलन तथा अभिलेख व्यवस्थापन महालेखा नियन्त्रकको कार्यालयद्वारा विकसित SUTRA प्रणालीको प्रयोगबाट गरिने छ ।

११६. सामाजिक सुरक्षा सँग सम्बन्धित खाताबन्द सिफारिस, टोल विकास संस्था उपभोक्ता समिति बैंक खाता खोल्ने सिफारिस, बेरोजगार व्यक्तिको सूचिकरण सिफारिस, अपांग असहाय जेष्ठ नागरिक परिचय पत्र सिफारिस, मृत वेवारिसे पशु व्यवस्थापन सिफारिस, स्वास्थ्य उपचार सिफारिस, असक्त असहाय तथा अनाथको पालन पोषणको लागि सिफारिस र आर्थिक अवस्था कमजोर वा विपन्नता सिफारिस निशुल्क गरीनेछ ।

११७. ढुङ्गा, गिट्टि बालुवा जस्ता नदिजन्य पदार्थ र अन्य प्राकृतिक श्रोतहरुको अनाधिकृत एवं अवैज्ञानिक दोहनलाई नियन्त्रण गरिनेछ ।

गाउँसभाका सदस्यज्यूहरु,

प्रस्तुत नीति अनुसार मंगला गाउँपालिकाको बजेट तथा कार्यक्रम तयार पारी प्रस्तुत हुने कुरामा सम्पूर्ण सदस्यज्यूहरुमा विश्वस्त गराउन चाहन्छु । प्रस्तुत नीतिलाई यसकै मर्म र भावना अनुसार कार्यान्वयन गर्नका लागि आवश्यक ऐन, कानून तथा निर्देशिकाहरुको सम्बन्धित विषयगत समितिद्वारा तयार गरी सभा तथा कार्यपालिकाबाट पारित गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । गाउँपालिकाको नेतृत्वमा सञ्चालन हुने समग्र विकास निर्माणका कार्यहरु, आर्थिक वृद्धि लक्षित कार्यक्रमहरु, गुणस्तरिय शिक्षा र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाहमा हुने पहल कदमिहरु र सामाजिक समावेशिकरणको माध्यमबाट समग्र समाजको रुपान्तरण गर्नका लागि गाउँपालिकालाई आम मंगला गाउँपालिकाबासीहरुको सदैव पूर्ण साथ, समर्थन र सहयोग रहिरहने छ भन्ने अपेक्षा सहित यस नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्न सहयोग पुऱ्याउनु हुने पालिकाका आम नागरिक, कर्मचारी तथा अन्य महानुभावहरु प्रति पुन कृतज्ञता प्रकट गर्न चाहन्छु।

धन्यवाद!

२०८१ साल असार ०७ गते बिहिबार।